

8 juli 2020

ACCOUNTANTSVERSLAG 2019

Gemeente Twenterand

IBDO

Aanbiedingsbrief

Aan de raad van de gemeente Twenterand
T.a.v. de heer R. Ros, raadsgriffier
Manitobaplein 1
7671 GS TWENTERAND

Hengelo, 8 juli 2020

Kenmerk: MvG/IB/EJJ/MZ/MST/105139/007

Ter informatie

De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

VORIGE PAGINA

VOLGENDE PAGINA

DASHBOARD

AANBIEDINGSBRIEF

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2019 van gemeente Twenterand (hierna te noemen: ‘gemeente’) gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2019. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen is afgestemd met een ambtelijke afvaardiging op 29 juni 2020. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van Burgemeester en Wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Dit jaar kwamen daar nog de gevolgen van de coronacrisis bij, waardoor wij niet bij u op locatie konden langskomen en alle informatie en vragen digitaal hebben moeten afstemmen. Het gevolg hiervan was een minder efficiënt proces en een niet altijd optimale communicatie vanwege de inherente beperkingen aan de digitale middelen. Hoewel we verbeterpunten onderkennen in het proces ‘opstellen jaarrekening’ merken we ook dat de samenwerking met de gemeente Twenterand op een constructieve en plezierige manier heeft plaatsgevonden.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. E.J. Jongsma RA

w.g. M. Zoetman-Kiers RA

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD ACCOUNTANTSCONTROLE

2. UITKOMSTEN JAARREKENINGCONTROLE

3. RESULTAAT & FINANCIËLE POSITIE

4. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

BIJLAGEN

1. Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING

- ▶ De ongecorrigeerde verschillen en onzekerheden zijn hoger dan onze goedkeuringstoleranties.
- ▶ Wij hebben daarom bij de jaarrekening 2019 op het gebied van getrouwheid en rechtmatigheid een verklaring met beperking afgegeven vanwege onzekerheden bij sociaal domein en Waardering lening Activiteitscentrum 't Punt en fouten op het gebied van rechtmatigheid.
- ▶ De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2019 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen, uitgezonderd twee ongecorrigeerde verschillen voor een bedrag van € 309.815 en de EU-aanbestedingsregels voor een bedrag van € 703.000.
- ▶ Jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- ▶ De WNT is nageleefd.
- ▶ Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage.

BELANGRIJKSTE AANDACHTSPUNTEN VOOR 2020

- ▶ Uitwerking effecten corona op de verschillende beleidsterreinen van de begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna.
- ▶ Verder op orde krijgen financiële positie en terugdringen tekorten sociaal domein.
- ▶ Borgen naleving aanbestedingsregels en opstellen contractenregister.
- ▶ Verbeteren procedures jaarafsluiting en controle jaarrekening 2020.
- ▶ Vernieuwing Accountantscontrole - Rechtmatigheidsverklaring College & bepalen ambitieniveau Interne Beheersing.

RESULTAAT 2019

Het resultaat over 2019 bedraagt € 1,4 miljoen negatief. Begroot was het resultaat € 0. Het resultaat wijkt € 1,4 miljoen af en wordt voornamelijk veroorzaakt door nadeel in het grondbedrijf ad € 0,5 miljoen, een nadeel in de voorzieningen van € 0,6 miljoen en correcties i.v.m. niet volledige schulden van € 0,6 miljoen.

Onze controle heeft geleid tot een aantal correcties in de cijfers. Het nadelige saldo van baten en lasten is hierdoor met € 1,1 miljoen vergroot.

(x €1.000)	2019	Begroting (na wijziging)
Saldo van baten en lasten	- 4.600	- 5.944
Mutatie reserves	3.183	5.944
Resultaat	- 1.417	0

ONTWIKKELING GREX / SOCIAAL DOMEIN

- ▶ De parameters van de grondexploitaties zijn conservatief van aard.
- ▶ De grootste risico's zien met name toe op bedrijventerreinen voor een boekwaarde van € 8,4 miljoen.
- ▶ Het verwachte resultaat op de bouwgronden in exploitatie bedraagt in 2019 in totaal € 4,8 miljoen.
- ▶ Conform het landelijke beeld lopen de lasten in het sociaal domein op. Om dit te beheersen heeft de gemeente Twenterand in 2019 deelgenomen aan een pilot sociaal domein.
- ▶ PGB: Fouten (SVB) en onzekerheden blijven conform voorgaande jaren binnen de daartoe aanvaardbare normen.
- ▶ Jeugd/WMO ZIN: Onzekerheden nemen toen ten opzichte van vorig jaar.

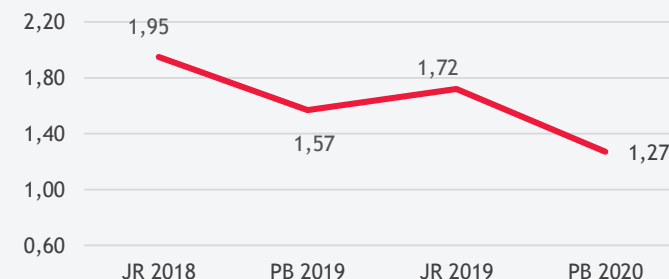
OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

- ▶ Een aantal inkopen voldoen niet aan de Europese aanbestedingsregels.
- ▶ De waardering van de lening van € 4,3 miljoen aan het activiteitscentrum 't Punt is onzeker. Er is onvoldoende controle-informatie en zekerheid waaruit blijkt dat dit terugbetaald kan worden.
- ▶ De lange termijn impact op de maatschappij en economie rond het coronavirus zijn hoogst onzeker. Tijdens de controle hebben wij aandacht besteed aan de impact van het coronavirus op de gemeente. Zie verdere toelichting onder hoofdstuk 2.3.
- ▶ Voor het zonnepark hebben wij de waardering van de lening en de toelichting in de paragraaf verbonden partijen gecontroleerd, deze controle levert geen bijzonderheden op.

FINanciële positie baart zorgen

Het weerstandsvermogen neemt ten opzichte van 2018 af, maar wordt door het college nog wel beoordeeld als voldoende. In meerjarenperspectief ontwikkelt deze ratio zich negatief en dat baart zorgen. Het is nodig om maatregelen te treffen die borgen dat de tekorten op o.a. sociaal domein (jeugdzorg) teruggedrongen worden.

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- 2.1 Voor de getrouwheid is sprake van een beperking vanwege materiële onzekerheden
- 2.2 Rechtmatigheid van de jaarrekening
- 2.3 Traject jaarafsluiting en controle jaarrekening 2019
- 2.4 Coronavirus en de jaarrekening 2019
- 2.5 Belangrijkste aandachtspunten voor 2020

2.1 Voor de getrouwheid is sprake van een beperking vanwege materiële onzekerheden

De onzekerheden in de jaarrekening zijn groter dan onze goedkeuringstolerantie en leiden tot een oordeel met beperking

De controlebevindingen ten aanzien van de getrouwheid van de jaarstukken zien met name toe op onzekerheden ten aanzien van prestatielevering van verantwoorde kosten voor het sociale domein en de waardering van de lening aan 't Punt

Onze controle heeft geleid tot een aantal bevindingen. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze bevindingen zijn deels gecorrigeerd in de jaarrekening en deels ook niet. De niet gecorrigeerde posten hebben voornamelijk betrekking op onzekerheden en die zijn naar hun aard ook niet te corrigeren.

Gecorrigeerde controlebevindingen

Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd van materiële omvang die door de gemeente zijn gecorrigeerd.

- Afwaardering boekwaarde pand Dorpstraat € 131.000
- Dotatie voorziening dubieuze debiteuren € 142.000
- Geprojecteerde fout m.b.t. creditnota € 49.343
- Overige schulden onvolledig verantwoord € 637.000
- Onjuiste activering van licentie en helpdeskkosten onder de MVA € 114.000

Ongecorrigeerde controlebevindingen getrouwheid

In de navolgende tabel zijn de ongecorrigeerde fouten en onzekerheden opgesomd:

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Getrouwheid			
Sociaal domein - PGB WMO		108.363	Paragraaf 4.2
Sociaal domein - PGB Jeugdzorg		98.877	Paragraaf 4.2
Sociaal domein - productieverantwoordingen WMO		586.407	Paragraaf 4.2
Sociaal domein - productieverantwoordingen Jeugdzorg		970.059	Paragraaf 4.2
Waardering lening Activiteitencentrum 't Punt		4.291.000	Paragraaf 4.8
Nagekomen afrekening Jeugdzorg	106.815		Paragraaf 4.2
Geschatte fout vanwege ten onrechte activeren kosten	203.000		Paragraaf 2.3
Totaal	309.815	6.054.706	

De bij onze controle gehanteerde goedkeuringstolerantie bedraagt € 967.000 voor fouten en € 2.901.000 voor onzekerheden.

Op grond van het besluit accountantscontrole decentrale overheden is bepaald dat bij onzekerheden tussen de 3-10% van de totale lasten sprake is van een controleverklaring met beperking. Het totaal van de onzekerheden bedraagt 7% van de totale lasten en daarmee is voor de gemeente Twenterand sprake van een controleverklaring met beperking ten aanzien van de getrouwheid.

2.2 Rechtmatigheid van de jaarrekening

De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2019 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen, uitgezonderd de getrouwheidsfouten uit de vorige pagina en de gevolgen van het niet naleven van de EU-aanbestedingsregels

Ongecorrigeerde controlebevindingen getrouwheid (vervolg)

Hieronder is een korte toelichting opgenomen van onze controlebevindingen;

- We hebben tenslotte geconstateerd dat diverse kosten onterecht geactiveerd zijn, waardoor nog een correctie van € 114.000 noodzakelijk was. Hieruit volgt ook een geprojecteerde fout, omdat onze controle voor een deel middels steekproeven is uitgevoerd. De omvang van de geprojecteerde fouten bedraagt circa € 203.000 voor de materiële vaste activa.
- Daarnaast is een ontvangen afrekening eind juni voor jeugdzorg van 2018 en 2019 voor een bedrag van € 106.815 niet meer verwerkt.

Bevindingen rechtmatigheid

Naast de gecorrigeerde en ongecorrigeerde controleverschillen in het kader van de getrouwheid van de jaarrekening, hebben wij ook controleverschillen ten aanzien van het aspect rechtmatigheid geconstateerd. Controleverschillen ten aanzien van getrouwheid werken ook door in de rechtmatigheidsverantwoording en zijn daarom overgenomen van de vorige pagina.

Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Rechtmatigheid			
Fouten en onzekerheden getrouwheid (zie vorige pagina)	309.815	6.054.706	Paragraaf 2.1.
Naleving Europese aanbestedingsregels	703.000		Paragraaf 4.6
Totaal	1.012.815	6.054.706	

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk materieel zijn voor de jaarrekening als geheel. De fouten en onzekerheden overschrijden onze goedkeuringstolerantie. We hebben derhalve een verklaring met beperking verstrekt met betrekking tot de rechtmatigheid. De goedkeuringstolerantie bedraagt € 967.000 voor fouten en € 2.901.000 voor onzekerheden.

2.3 Traject jaarafsluiting en controle jaarrekening 2019 (1/2)

Observaties over het
verloop van de
controle 2019

Bevindingen in de
controle van
debiteuren,
crediteuren en
materiële vaste activa

Zoeken naar evenwicht
tussen gewenste
snelheid en
zorgvuldigheid

Algemeen

Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole van 2018 hebben wij in september een evaluatiegesprek ingepland en afspraken gemaakt voor de controle van 2020. Het proces van de controle van de jaarrekening 2019 is helaas niet verlopen zoals gepland. Dit heeft inefficiënties en uitstel van het proces tot gevolg heeft gehad. Wij hebben hierbij de volgende observaties:

- ▶ Uw financieel adviseur voor de jaarrekening is uitdienstgetreden, zijn taken zijn overgenomen door een nieuwe medewerker. U heeft daarnaast personeel ingehuurd om te ondersteunen in het jaarrekeningtraject.
- ▶ Gedurende het boekjaar 2019 is een conversie verricht in de financiële administratie. Bij de jaarafsluiting heeft dit voor vertraging van het sluiten van de boeken gezorgd. Daarnaast is niet alle historie van tussenrekeningen en saldi eenvoudig inzichtelijk te maken waardoor het maken van afsluitende journaalposten en het opstellen van specificaties voor de jaarrekening meer tijd heeft gevegd.
- ▶ De communicatie tussen de ambtelijke organisatie van Twenterand en BDO over de voortgang van de jaarafsluiting en de controle van de jaarrekening heeft volledig digitaal plaatsgevonden in maart als gevolg van de maatregelen ten aanzien van het coronavirus. Door meerdere keren per week overleg te voeren over de voortgang, de openstaande punten en een goede bereikbaarheid van de ambtelijke organisatie van Twenterand heeft dit geleid tot een constructieve en prettige samenwerking.
- ▶ De (tijdige) oplevering van documentatie voor de jaarrekening is in 2019 op onderdelen nog niet voldoende verbeterd ten opzichte van voorgaand jaar.
- ▶ Op basis van de accountantscontrole was het nodig om op een aantal onderdelen aanpassingen in de cijfers door te voeren die ook consequenties hadden voor het rekeningsaldo.
- ▶ Onze controle leidt soms tot bevindingen die de organisatie zelf had kunnen voorkomen door aangeleverde documentatie zelf eerst voldoende kritisch te toetsen.

We vragen bij uw opstelproces aandacht voor het intern organiseren van een voldoende onafhankelijke en kritische blik bij het opstellen van de gevraagde onderbouwingen. We kunnen ons voorstellen dat vanuit concerncontrol een zichtbare toets op informatie wordt uitgevoerd voordat deze wordt vrijgegeven voor controle. Dit is noodzakelijk om beter 'in control' te komen voor wat betreft het jaarrekeningproces.

Ondanks het feit dat de aanvankelijke start niet op alle onderdelen goed was, hebben we de medewerking verkregen die nodig was en dat maakt dat ook de wettelijke deadlines gehaald konden worden. Na afronding van dit traject gaan wij samen met de gemeente de rapporteringstraject evalueren en op basis hiervan maatregelen treffen die herhaling dient te voorkomen. Daarbij is het van belang om evenwicht te vinden tussen enerzijds de gewenste snelheid, maar anderzijds ook de benodigde zorgvuldigheid hierbij

2.3 Traject jaarafsluiting en controle jaarrekening 2019 (2/2)

Conversie

In 2019 heeft een conversie van het financieel pakket plaatsgevonden. Gemeente Twenterand is overgegaan van FMS naar Unit4Financials. Door middel van gegevensgerichte werkzaamheden heeft gemeente Twenterand de juiste verwerking, aansluiting en overgang naar het nieuwe financieel pakket vastgesteld. Een alternatief is dat een IT-auditor de conversie toetst en beoordeeld, maar daar is niet voor gekozen.

Als gevolg van de conversie hebben wij geconstateerd dat bij onder andere bij de jaarrekeningposten debiteuren, crediteuren en materiële vaste activa een andere journalisering ten opzichte van voor de conversie is gehanteerd. Het gevolg hiervan is dat diverse gecomprimeerde memoriaalboekingen zijn gemaakt en nog niet alle tussenrekeningen zijn opgeschoond. Doordat overboekingen niet op factuurniveau zijn uitgevoerd, is niet inzichtelijk welke bedragen worden gecorrigeerd en/of overgeboekt. Dit verminderd het inzicht in transacties in de financiële administratie waardoor ook de (interne) controle moeilijker was.

2.4 Coronavirus en de jaarrekening 2019

De onzekerheden als gevolg van het coronavirus zijn toereikend toegelicht

Coronavirus en de jaarrekening 2019

De situatie en ontwikkelingen rond het coronavirus veranderen per dag. De lange termijn impact op de maatschappij en economie zijn hoogst onzeker. Tijdens de controle hebben wij aandacht besteed aan de impact van het coronavirus op gemeente Twenterand. Daarbij gaan wij uit van de aanwijzingen van onze beroepsorganisatie (NBA) en de Commissie BBV die breed in de sector moeten worden toegepast. Hierover hebben wij overleg gevoerd met de organisatie en het college van Burgemeester en Wethouders.

De uitbraak van het coronavirus wordt gezien als een gebeurtenis na balansdatum, aangezien de uitbraak van dit virus pas in de loop van februari 2020 van wezenlijke omvang werd. Voor de jaarrekening 2019 houdt dit in dat, in lijn met de verslaggevingsrichtlijnen hieromtrent, een toelichting rondom (de impact van) het coronavirus is opgenomen in de grondslagen (paragraaf gebeurtenissen na balansdatum). U geeft hierin aan dat de uiteindelijke financiële impact van bovenstaande zaken op dit moment niet redelijkerwijs in te schatten, en dat geen sprake is van een risico op de continuïteit van de gemeente omdat de gemeente Twenterand zonder problemen bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten geld kan lenen. Gezien de huidige situatie op de geld- en kapitaalmarkt zijn aan het lenen van extra geld geen of nauwelijks rentekosten verbonden.

Coronavirus en onze controleverklaring

Op basis van onze controlestandaarden (706) bestaat de mogelijkheid om de gebruikers van de jaarrekening middels een onverplicht toelichtende paragrafen in onze controleverklaring (ofwel een paragraaf ter benadrukking van aangelegenheden) te wijzen op informatie in de jaarrekening die relevant is voor het begrip van de gebruikers. Wij hebben dat dit jaar gedaan omdat sprake is van een grote ramp die enorme effecten gaat hebben op de financiële positie van de gemeenten. Wij zullen in deze paragraaf benadrukken dat de lezer kennis moet nemen van de mogelijke gevolgen van de coronacrisis voor de gemeente en verwijzen naar de bovengenoemde toelichtingen in de jaarrekening en het jaarverslag.

Zoals hierboven genoemd is het onduidelijk wat voor de langere termijn de gevolgen zijn van het coronavirus. Wij onderhouden graag contact met u in de tussentijd.

2.5 Belangrijkste aandachtspunten voor 2020 (1/2)

Inleiding

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2019 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende aandachtspunten voor het komende jaar benoemen.

- 1. Uitwerking effecten corona op de verschillende beleidsterreinen van de begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna.**
Zoals in onderdeel 2.4 aangegeven raakt de impact van het coronavirus veel beleidsterreinen van de gemeente Twenterand. Zoals reeds benoemd is het onduidelijk wat voor de langere termijn de gevolgen zijn van het coronavirus. De gemeente Twenterand moet nog een uitgebreide impactanalyse opstellen zodra vanuit de landelijke overheid meer duidelijkheid komt over eventuele compensatie en de afhandeling van uitgevoerde regelingen. Op dit moment zijn de onzekerheden nog groot, daarom is het belangrijk om bijvoorbeeld periodiek een update te maken van de verwachte effecten voor de gemeente Twenterand, zodat ook tijdig acties ondernomen kunnen worden. Een concreet voorbeeld wat aandacht vraagt is de bekostiging en aansturing van het activiteitencentrum het punt.
- 2. Verder op orde krijgen financiële positie en terugdringen tekorten sociaal domein**
Sinds de decentralisaties in 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de Jeugdwet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Participatiewet. Conform het landelijke beeld (zie ook ons benchmarkonderzoek over 2018 en de begrotingen 2020) lopen de lasten in het sociaal domein verder op en dit geldt ook voor de gemeente Twenterand. Naar aanleiding van de tekorten in de jaarrekening 2018 heeft het college opdracht gegeven tot een diepgaande analyse over aard, oorzaak en doorwerking van de geconstateerde overschrijdingen. Daarnaast heeft gemeente Twenterand in 2019 deelgenomen aan de pilot sociaal domein. Hoewel voor de gemeente Twenterand de kosten uiteindelijk lager uitvielen dan de (gewijzigde) begroting blijft sprake van een kostenstijging ten opzichte van voorgaande jaren en die ontwikkeling is zorgelijk.
- 3. Borgen naleving aanbestedingsregels en opstellen contractenregister**
Tijdens de interim-controle hebben wij geconstateerd dat wij niet kunnen steunen op de interne beheersmaatregelen in het proces ten aanzien van aanbestedingen. Evenals voorgaande jaren heeft de gemeente Twenterand daarom achteraf een zogenaamde 'spendanalyse' uitgevoerd. Naar aanleiding van de 'good practice' van de Sectorcommissie decentrale overheden (SDO) in samenspraak met de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) hebben wij extra aandacht besteed aan de naleving van de aanbestedingsrichtlijnen.

Het blijkt in een aantal gevallen dat onderbouwing van inkoopdossiers onvoldoende is en dat in een aantal gevallen geconcludeerd moet worden dat inkopen niet rechtmatig zijn. Wij vinden het van belang dat meer preventieve maatregelen worden genomen om onrechtmatigheden in 2020 te voorkomen.

4. Verbeteren jaarafsluiting en controle jaarrekening 2019

De afgelopen jaren is het een grote uitdaging gebleken om de controle van de gemeente Twenterand voor zowel de gemeente als BDO tijdig af te ronden. Het boekjaar 2019 is hierop geen uitzondering. Dit jaar was daarnaast sprake van diverse bijzonderheden rondom corona en de conversie van het financieel pakket. Op personeel vlak zijn er ook wijzigingen geweest; in de zomer van 2019 is de senior medewerker financieel beleid uit dienst getreden, zijn opvolger is pas gestart in februari 2020. Dit heeft ertoe geleid dat de jaarrekening voor start van de controle niet gereed was en daarnaast diverse onvolkomenheden bevatte. Ook was de aanlevering van de op te leveren stukken lijst nog niet van het gewenste niveau.

De jaarrekeningcontrole is daarom naar begin juni verplaatst en in onze controle is vervolgens in nauwe samenwerking met de gemeente en met een korte doorlooptijd uitgevoerd. Met de nodige inspanning van beide partijen, is de controle tijdig afgerond voor de uitgestelde Raadsvergadering. Wij raden u aan voor volgend jaar om de jaarafsluiting eerder in gang te zetten, meer capaciteit beschikbaar te maken en de interne controles op de jaarrekening en het jaarrekeningdossier te intensiveren. Dit voorkomt ook hogere accountantskosten achteraf.

5. Vernieuwing Accountantscontrole - Rechtmatigheidsverklaring College & bepalen ambitieniveau Interne Beheersing

Met ingang van 2021 moet het dagelijks bestuur bij gemeentes zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening. Dit heeft gevolgen voor de (interne) beheersing van de organisatie en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Een uitdaging, maar naar onze mening ook een kans. Wij concluderen dat de beheersorganisatie van Twenterand in opzet en bestaan - rekening houdend met het feit dat intern achteraf de nodige controles worden uitgevoerd - doorgaans voldoende tot goed is. De uitdaging is om de interne beheersing beter te borgen in de procesgang in plaats van het achteraf uitvoeren van controles. Verder zijn enkele aandachtspunten in de interne beheersing (zie ook onze boardletter 2019).

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat 2019

3.2 Uw financiële positie vergeleken

3.1 Resultaat 2019

Resultaat 2019
ten opzichte van de
gewijzigde begroting
bedraagt € 1,4 miljoen
negatief

Belangrijkste
afwijkingen in het
resultaat 2019

Het resultaat van gemeente Twenterand over het jaar 2019 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 1,4 miljoen negatief. In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

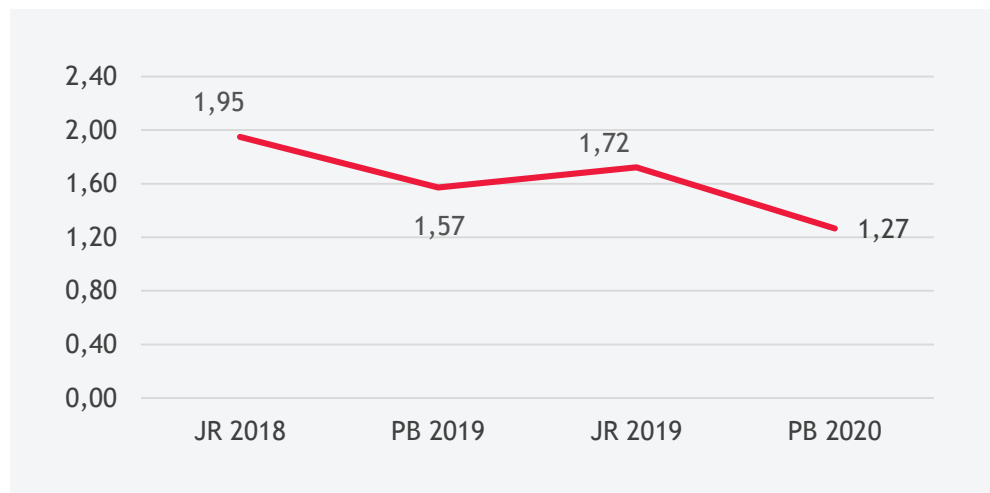
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN (x 1.000)	2019	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL
Saldo van baten en lasten	- 4.600	- 5.944	1.344
Onttrekkingen reserves	- 5.524	- 924	- 4.600
Dotatie aan reserves	8.707	6.868	1.839
Resultaat	- 1.417	0	- 1.417

In de jaarrekening, onderdeel 'inleiding' is een verkorte analyse en toelichting opgenomen. Wij verwijzen dan ook naar deze onderdelen van de jaarrekening voor de verklaring van de verschillen.

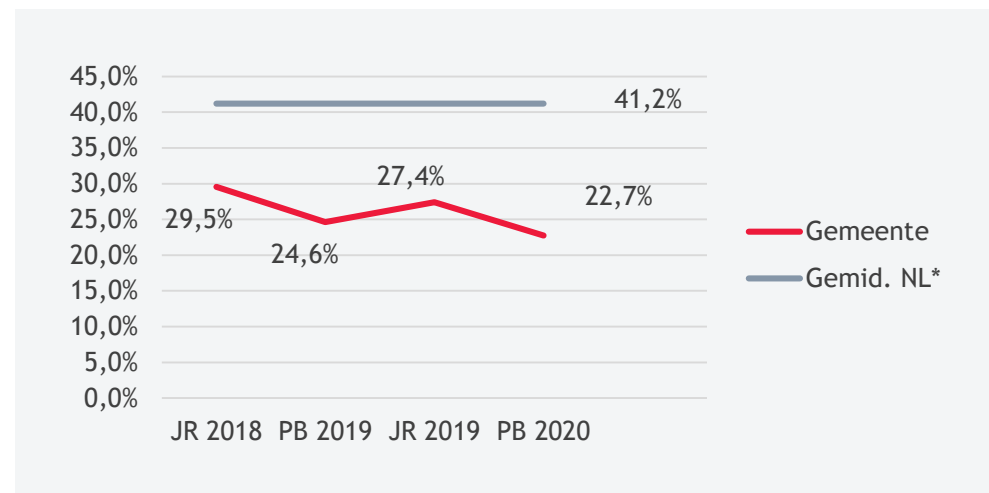
Het resultaat 2019 wijkt ongeveer 1,5% af van de totale begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces.

3.2 Uw financiële positie vergeleken (1/3)

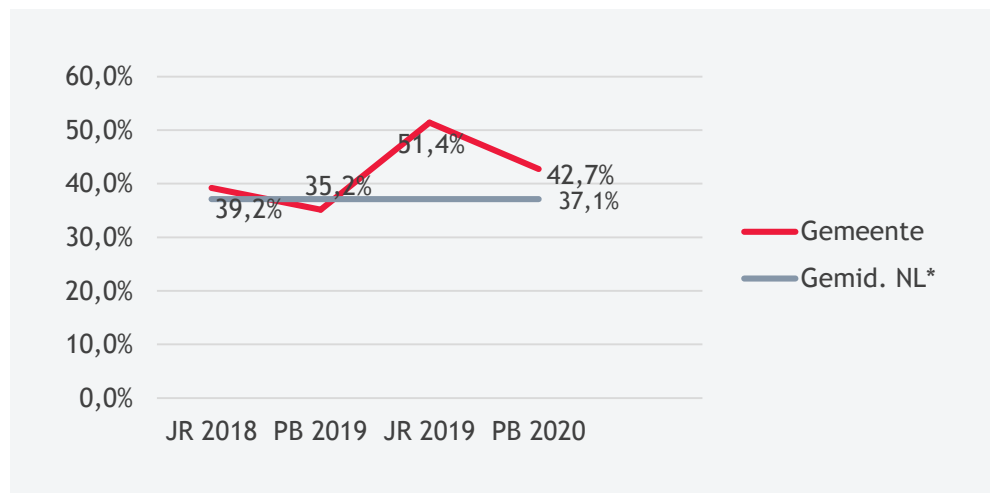
RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

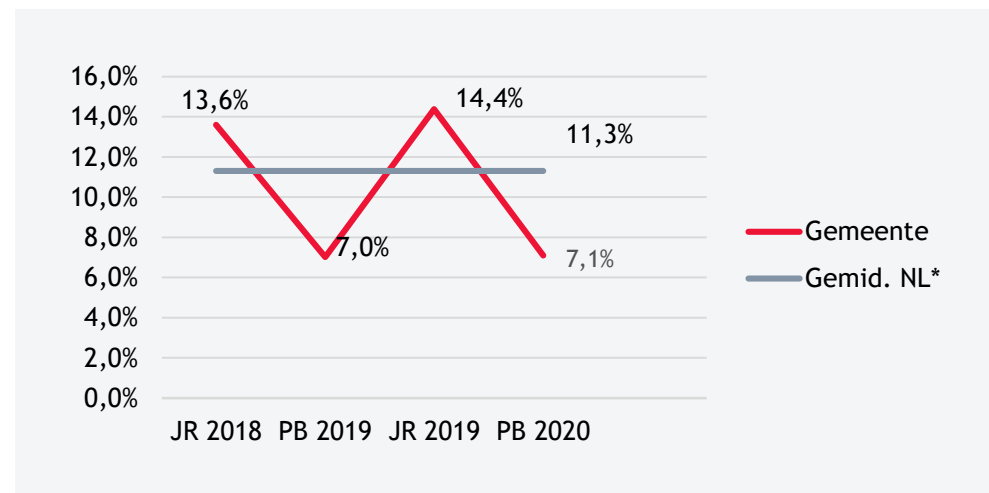
SOLVABILITEITSRATIO

NETTO SCHULDQUOTE, GECORRIGEERD VOOR VERSTREKTE LENINGEN

RATIO GRONDEXPLOITATIE

* De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde over 2018 voor gemeenten in de categorie 25.000. Gebaseerd op BDO benchmark Nederlandse gemeenten 2020

3.2 Uw financiële positie vergeleken (2/3)

Uw financiële positie is voldoende

Uw weerstandsvermogen is in 2019 voldoende

De gemeente kan aan haar lange termijn-verplichtingen voldoen

Financieel risico als gevolg van de grondexploitatie is laag

De begroting 2020 laat een break-even resultaat zien, hierin is nog geen rekening gehouden met de effecten van de coronacrisis

Weerstandsvermogen gemeente Twenterand is voldoende

In de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 8,8 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. De gemeente Twenterand heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 5,1 miljoen, resulterend in een factor van 1,73. Het weerstandsvermogen van de gemeente Twenterand is volgens het GTK2020 ruim voldoende te noemen.

Solvabiliteit en netto-schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2019 27,4% (2018: 29,5%). Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente Twenterand in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. De netto-schuldquote bedraagt 51,4% (2018: 39,2%). De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden.

Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie, is de verhouding van de voorraad gronden gedeeld door het totaal van de baten. Dit kengetal geeft aan hoe de voorraden van de gemeente zich verhouden ten opzichte van de jaarlijkse inkomsten. Daarmee kan beoordeeld worden of de omvang van de grondexploitatie risicovol is in relatie tot de omvang en inkomsten van de gemeente. De ratio grondexploitatie van de gemeente Twenterand bedraagt 14,4% (2018: 13,6%) en ligt daarmee boven het landelijk gemiddelde.

Begroting 2020 en coronavirus

Verder is door ons onderzoek gedaan naar de financiële positie bij gemeenten. Uit dit onderzoek blijkt onder andere dat het merendeel van de gemeenten over 2020 een tekort verwacht en dat sprake is van een 'financiële veenbrand' als het gaat over de financiële positie van gemeenten. De gemeente Twenterand heeft vooralsnog een sluitende begroting en komt uit op saldo 0. Het toekomstige perspectief is daarmee niet verbeterd ten opzichte van de jaarrekening 2019. Ook merken wij op dat de ontwikkelingen inzake het coronavirus een negatieve impact zullen hebben op de toekomstige ratio's van de gemeente. De precieze impact is op dit moment nog lastig in te schatten, maar dat deze fors zal zijn is waarschijnlijk.

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing'. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van gemeente Twenterand. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

3.2 Uw financiële positie vergeleken (3/3)

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden gezien

Signaleringswaarden GTK2020

Signaleringswaarden volgens het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK2020)

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld dat vanaf begrotingsjaar 2021 gaat gelden. In het GTK2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van de gemeente. In onderstaande overzichten is opgenomen naar welke kengetallen daarbij wordt gekeken en welke risicoclassificaties daaraan gekoppeld worden. Met de **groene** tekst is daarbij aangegeven hoe de gemeente Twenterand scoort. Volgens deze kaders is de weerstandsratio ruim voldoende en verder vallen drie van de zes kengetallen in de categorie 'minst risicovol' en twee in de categorie 'neutraal'. Eén waarderingscijfer valt in de categorie meest risicovol en betreft structurele exploitatieruimte.

Weerstandsratio	Betekenis
≥ 2.0	Uitstekend
$1.4 < 2.0$	Ruim voldoende
$1.0 < 1.4$	Voldoende
$0.8 < 1.0$	Matig
$0.6 < 0.8$	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto-schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte (begroting 2020)	> 0%	0%	< 0%
Belastingcapaciteit (begroting 2020)	< 95%	95% - 105%	> 105%

Bovenstaande waarden zijn een momentopname. Het meerjarenperspectief ontwikkelt zich negatief en dat baart zorgen. Het is nodig om maatregelen te treffen die borgen dat de tekorten op o.a. sociaal domein (jeugdzorg) teruggedrongen worden om een structureel sluitende begroting te voeren. Niet alleen verslechterd de financiële positie van de gemeente (solvabiliteit, weerstandsratio), maar het risico op ingrijpen van de provincie neemt ook toe naar mate de structurele exploitatieruimte een negatief beeld vertoont.

4. Belangrijkste bevindingen

- 4.1 Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording
- 4.2 Sociaal domein uitgelicht
- 4.3 Ontwikkeling grondexploitaties
- 4.4 BBV, WNT en SiSa
- 4.5 Begrotingsrechtmatigheid
- 4.6 Rechtmatigheid inkoop- en aanbesteding
- 4.7 Significante schattingsposten
- 4.8 Overige bevindingen

4.1 Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording (1/3)

Nog aandachtspunten in de interne beheersing. Onze controle is vooral gegevensgericht. Zie ook managementletter 2019

Onze aanpak voor 2020 is vooral gegevensgericht

Graag maken wij concrete afspraken over uw ambities inzake de interne beheersing

Interne beheersing en onze aanpak voor 2020

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter d.d. 3 januari 2020.

Samenvattend hebben wij geconstateerd dat bij uw gemeente, net als veel andere gemeenten, nog aandachtspunten resteren. Dit betekent niet dat uw gemeente niet in control is, maar wel dat het in control zijn voor ons niet overal toetsbaar blijkt uit controlesporen in de processen en systemen. Derhalve konden wij het afgelopen jaar voor onze controle (nog) niet steunen op uw interne beheersing en hebben wij de jaarrekening voornamelijk achteraf en gegevensgericht gecontroleerd (middels deelwaarnemingen, cijferbeoordelingen, steekproeven, etc.).

Wij hebben in onze managementletter opgeroepen om uw ambities en mogelijkheden op het gebied van de interne beheersing te bepalen, zodat wij ook onze controleaanpak daarop kunnen aanpassen. Enerzijds omdat het niveau van interne beheersing de primaire verantwoordelijkheid is van het college/ de organisatie en anderzijds om te voorkomen dat wij de lat voor onze controleaanpak te hoog leggen en daar elk jaar dezelfde bevindingen over blijven rapporteren.

Relevante processen en controle aanpak 2020	Steunen op AO/ IB / IT	Gebruik maken van (verbijzonderde) controles	Aanpak BDO
Planning & Control	Ja	Procesgericht	Systeemgericht
Inkopen & Aanbesteden	Nee	Ja	Gegevensgericht
Personeelskosten	Nee	Achteraf gegevensgericht	Gegevensgericht
Uitkeringen	Nee	Ja	Gegevensgericht
WMO	Nee	Ja	Gegevensgericht
Jeugdzorg	Nee	Ja	Gegevensgericht
Subsidies	Nee	Ja	Gegevensgericht
Grondexploitatie	Nee	Achteraf gegevensgericht	Gegevensgericht
Belastingen	Nee	Achteraf gegevensgericht	Gegevensgericht

Over de processen waarvan wij voorstellen deze ook komend jaar gegevensgericht te controleren, zullen wij in de managementletter 2020 slechts beperkt rapporteren (alleen wezenlijke/ nieuwe bevindingen in de AO/IB/IT).

In voering
rechtmatigheids-
verantwoording 2021

Notitie commissie BBV
en BADO (verwacht)

Invoering naar onze
mening een kans

Drie varianten:

1. Minimale
2. Ambitie
3. ICS

Invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van 2021

Met ingang van 2021 moeten colleges van Burgemeester en Wethouders zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor de (interne) beheersing van gemeentelijke organisaties en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Een uitdaging, maar naar onze mening ook een kans voor gemeenten.

Uit de notitie van de commissie BBV blijkt dat een standaard model van de verklaring volgt, rechtmatigheid wordt beperkt tot drie rechtmatigheidsaspecten, de raad de tolerantiegrenzen kan bepalen (tot 3%) en bevindingen moeten worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. De commissie BADO komt naar verwachting ook nog met een nadere uitwerking en toelichting.

BDO ziet de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording als een kans om de controlerend rol van de raad te versterken en te investeren in een verdere ontwikkeling van de bedrijfsvoering. Het gaat daarbij om fundamentele vragen als:

- Op welke onderwerpen en met welke diepgang wilt u de gemeenteraad kaders laten stellen en controleren?
- In hoeverre werkt u als college rechtmatig en/of bent u in control?
- In hoeverre is uw bedrijfsvoering, interne controle en IT-beheer op orde en wat is nodig om verder te komen?
- En misschien wel de moeilijkste vraag van allemaal: wat zijn uw ambities (zie ook vorige paragraaf en onze managementletter) en is uw huidige organisatie in staat is om aan die doelen en verwachtingen te voldoen?

In onze visie bestaan drie varianten waar u als gemeente naar kunt streven:

1. De minimale variant van de rechtmatigheidsverantwoording

In deze variant zorgt het college (in afstemming met raad en accountant) voor een interne beheersing specifiek gericht op de rechtmatigheidsverantwoording. Dat betekent dat de interne controles zodanig systeem- of gegevensgericht gepland worden, dat het college tot een gedegen onderbouwd oordeel kan komen over de rechtmatigheid. De aanpak wordt vastgelegd in het interne controleplan en vanwege de relatie met de controle van de getrouwheid afgestemd met de accountant.

2. De ambitie variant

In deze variant gaat de gemeente een stapje verder en gebruikt de rechtmatigheidsverantwoording als impuls om de bedrijfsvoering te verbeteren. Middels een plan van aanpak wordt uitgewerkt wat de ambitie van de gemeente is ten aanzien van de AO/IB (systeemgericht), IT-beheer en VIC. Daarbij wordt de gehele organisatie betrokken, bijvoorbeeld middels het zogenaamde 'Three Lines of Defence'- model, zodat ook de verantwoordelijke managers in de 1^e en 2^e lijn mede verantwoordelijk worden voor het rechtmatigheidsbeheer. Om dit ook in de organisatie vorm te geven zal deze variant meer tijd vragen.

3. De in control statement

Deze variant gaat nog een stap verder. In dit geval verklaart het college niet alleen getrouw/rechtmatig te hebben gewerkt, maar ook dat het systeem van interne beheersing en risicomanagement toereikend is om de risico's te beheersen, ofwel dat de organisatie 'in control' is. Hiervoor moet een specifiek normenkader worden afgesproken, dat verder kan gaan dan alleen interne procedures (compliance) maar ook kan gaan over de beheersmaatregelen ten aanzien van operationele en strategische doelen. In dit normenkader zouden bijvoorbeeld ook de activiteiten op het gebied van het sociaal domein kunnen worden opgenomen of prestaties ten aanzien van duurzaamheid (afhankelijk van de behoefte van college en raad).

Varianten 1 en 2 meest reëel

Advies: opstellen business case en plan van aanpak

Invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van 2021 (vervolg)

Kijkend naar deze drie varianten zal de eerste variant in 2020 al de nodige inspanning kosten. De tweede variant is wat ons betreft op langere termijn te adviseren, omdat dit een goede impuls kan zijn voor de bedrijfsvoering. Rechtmatigheid is immers ook de verantwoordelijkheid van de gehele organisatie en niet alleen het probleem van de IC-afdeling of controllers. De derde variant zal naar onze inschatting, zeker op korte termijn, voor veel gemeenten, en ook voor gemeente Twenterand, meer tijd vergen.

In alle gevallen zal het jaar 2020 gebruikt moeten worden om een plan van aanpak te schrijven gericht op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Hiervoor moeten de volgende stappen worden gezet:

1. Informeren en afstemmen van deze ontwikkeling met raad, college en organisatie
2. Opstellen business case 'rechtmatigheidsverantwoording'.
3. Vormen projectteam en opstellen plan van aanpak.
4. Uitvoering en implementatie.
5. Afgeven rechtmatigheidsverantwoording.
6. Evaluatie business case.

4.2 Sociaal domein uitgelicht (1/3)

Sociaal domein 2019
bedragen circa
€ 19,8 miljoen

Sociaal domein in de jaarrekening

De lasten van gemeente Twenterand met betrekking tot het sociaal domein bedragen over 2019 circa € 11,5 miljoen (op basis van deelbegroting sociaal domein pagina 208). In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd:

ONDERDEEL	2019	2018
Jeugdzorg (incl. PGB)	€ 12,3 miljoen	11,2 miljoen
Wmo (incl. PGB)	€ 7,5 miljoen	7,7 miljoen
Totaal	€ 19,8 miljoen	18,9 miljoen

Zichtbaar is dat over 2019 sprake is van een stijging van de lasten van het sociaal domein ad € 0,9 miljoen die voornamelijk wordt veroorzaakt door de kosten van de Jeugdzorg.

PGB

De Sociale Verzekering Bank (SVB) toetst niet op levering van de zorg. Hierdoor is inherent sprake van een onzekerheid.

De gemeente verkrijgt beperkte zekerheid door intern ingerichte processen, zoals het toekenningsproces, de controles op betalingen en de door de gemeente gevraagde bevestigingen aan geselecteerde cliënten. Tevens verkrijgt de gemeente Twenterand aanvullende zekerheid t.b.v. PGB WMO vanwege de ontvangsten van het CAK.

Hierdoor resteert voor 2019 een onzekerheid PGB van € 108.363 voor WMO en circa € 98.877 voor Jeugd. Deze zijn opgenomen in het overzicht met onzekerheden in paragraaf 2.1, pagina 7.

Onzekerheden PGB

4.2 Sociaal domein uitgelicht (2/3)

Onzekerheid ten aanzien van prestatielevering

Afwijkingen bij productie-verantwoordingen

Resterende onzekerheid WMO ZIN

Onzekerheid ten aanzien van prestatielevering

Afwijkingen bij productie-verantwoordingen

Resterende onzekerheid Jeugdzorg

Laat ontvangen afrekening jeugdzorginstelling

WMO ZIN

De productieomvang van WMO ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2019 circa € 6,9 miljoen (€ 0,5 miljoen kosten niet via de uitkering administratie). De toekenning van voorzieningen in het kader van WMO ZIN vindt plaats vanuit de gemeente Twenterand. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. De gemeente heeft een IC-plan opgesteld waarin de wijze van verantwoorden is opgenomen. Met betrekking tot de lasten WMO ZIN vraagt de gemeente Twenterand per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol.

Uit onze controle blijkt dat door de gemeente Twenterand verschillen zijn geconstateerd tussen de eigen administratie en de productie-verantwoordingen die zijn voorzien van een controleverklaring. De productieverantwoordingen zijn voor € 760.000 hoger dan de lasten in de jaarrekening. De gemeente heeft voor dit bedrag een overlopende post opgenomen.

Tevens is van een aantal zorginstellingen geen controleverklaring ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente, de ervaringen uit voorgaande jaren, de uitkomsten van de in 2019 ontvangen controleverklaringen en de ontvangen bestuur verklaringen ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 586.407 van de € 6,9 miljoen.

Jeugdzorg ZIN

De productieomvang van Jeugd ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2019 circa €12,2 miljoen (€ 0,4 miljoen kosten niet via de uitkering administratie). De toekenning van voorzieningen in het kader van Jeugd ZIN vindt plaats vanuit de gemeente Twenterand. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. De gemeente heeft een IC-plan opgesteld waarin de wijze van verantwoorden is opgenomen. Met betrekking tot de lasten Jeugd ZIN vraagt de gemeente Twenterand per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol.

Uit onze controle blijkt dat door de gemeente Twenterand verschillen zijn geconstateerd tussen de eigen administratie en de productie-verantwoordingen die zijn voorzien van een controleverklaring. Daarnaast wordt voor een aantal instellingen geen productieverantwoording ontvangen terwijl zij wel zorguitgaven doen. Het saldo van de hogere besteding leidt tot een overlopende post en aanvullende lasten van € 1,2 miljoen in de jaarrekening.

Van een aantal zorginstellingen is geen gecontroleerde productieverantwoording ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente, de ervaringen uit voorgaande jaren, de uitkomsten van de in 2019 ontvangen controleverklaringen en de ontvangen bestuursverklaringen ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 970.059 van de € 12,2 miljoen.

Op 29 juni is de productieverantwoording en afrekening van één zorginstelling ontvangen met een hogere afrekening dan bij het opstellen van de jaarrekening werd verwacht. De impact hiervan bedraagt € 106.815. Deze afrekening is niet meer verwerkt in de jaarrekening en is daarom als ongecorrigeerd controleverschil opgenomen in paragraaf 2.2.

Grip op lasten WMO en Jeugdzorg

De onzekerheden in de lasten WMO en Jeugdzorg ten aanzien van de prestatielevering van de zorg zijn voor gemeente Twenterand relatief hoog. Voor 2019 is voor een bedrag ad € 1,6 miljoen (van de € 11,5 miljoen) aan onzekerheden aangemerkt tegenover € 1,2 miljoen voor 2018.

Wij concluderen dat gemeente Twenterand net als veel andere gemeentes zelfstandig onvoldoende grip heeft op het verkrijgen van zekerheid over de daadwerkelijke zorglevering op een deel van de lasten inzake WMO en Jeugdzorg, dit is inherent aan de contractuele afspraken die de gemeente Twenterand heeft met de zorginstellingen. Dit resulteert in een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering van de zorg die wij hebben meegewogen in onze oordeelsvorming.

Daarnaast raden wij de gemeente Twenterand aan om meer aandacht te besteden aan de controle van de productieverantwoordingen. De onzekerheid zoals door Twenterand in eerste instantie zelf bepaald, was niet juist berekend. Dit werd veroorzaakt doordat een aantal niet getekende productieverantwoordingen was meegenomen, daarnaast was de afrekening met een grote zorgaanbieder niet tijdig voor start van de jaarrekeningcontrole afgerond.

Ook geven wij in overweging om dossiercontroles uit te voeren voor zorguitgaven die niet verlopen via declaraties van zorgaanbieders maar middels facturen. Hierover heeft de gemeente Twenterand in 2019 geen werkzaamheden verricht, waardoor de onzekerheid hoger is uitgevallen dan vooraf werd verwacht.

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- ▶ **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- ▶ **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- ▶ **Prijs:** inherent gevolg van de economische crisis is dat de verkoopprijzen van woningen en dus van grond onder druk staan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gechallenged. De grondexploitaties zijn door gemeente Twenterand met deze uitgangspunten per 31 december 2019 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Uitmo 2019 zijn voor vier complexen voorzieningen gevormd (Kruidenwijk 3, Zuidmaten Oost, Poorthuis en Oosterweilanden). Deze voorzieningen zijn in de jaarrekening gepresenteerd als minpost op het onderhanden werk (conform het BBV).

Redelijkheid belang-
rijkste schattings-
elementen vastgesteld

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties (2/4)

Redelijkheid
belangrijkste
schattingselementen
vastgesteld

Winstneming

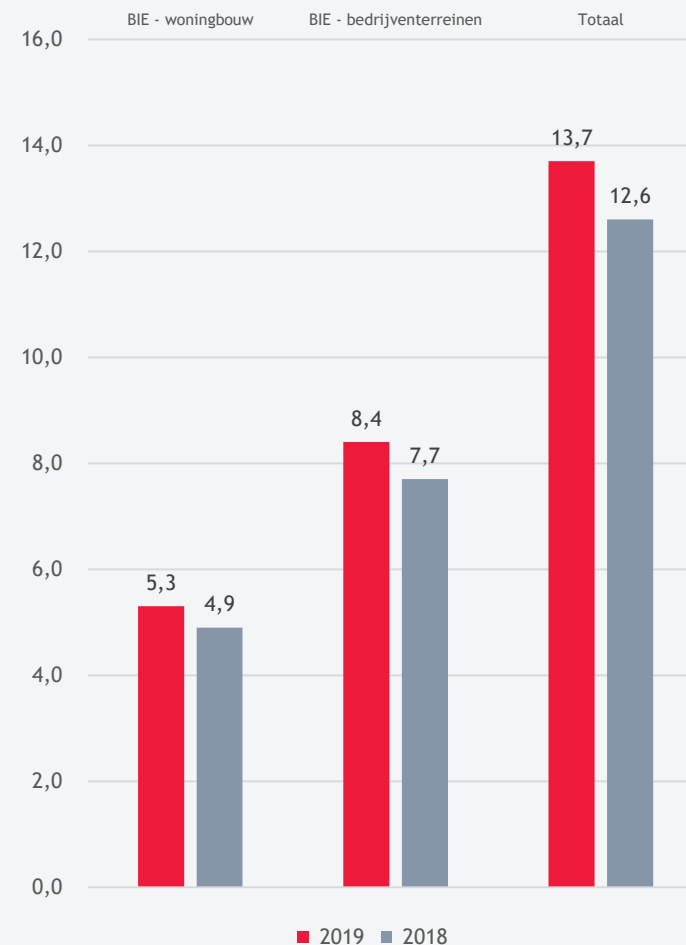
Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. In de notitie Grondexploitatie is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC) methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitaties winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Voor de grondexploitaties van gemeente Twenterand heeft deze methode geresulteerd in een winstneming in 2019 van circa € 2.045.000 voor projecten Kruidenwijk, Centrum Vroomshoop, Restkavels woningbouw, Almeloseweg Oost, Garstelanden Oost en Restkavels bedrijventerreinen.

Een uitsplitsing van de netto-boekwaarden van de bouwgronden in exploitatie naar soort project is in het schema hiernaast weergegeven.

ONTWIKKELING NETTO BOEKWAARDE
GRONDEXPLOITATIES 2019-2018
(x € 1 miljoen)

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties (3/4)

Woningbouw: Markt trekt aan

Woningbouwplannen (€ 5,3 miljoen)

Het grootste deel van de boekwaarde komt voor rekening van bouwgrondexploitatie Zuidmaten Oost met € 3,3 miljoen aan positieve boekwaarde. Overige exploitaties zijn Kruidenwijk (nagenoeg geen boekwaarde), Centrum Vroomshoop (€ 0,9 miljoen positieve boekwaarde), Poorthuis (€ 0,6 miljoen positieve boekwaarde), Smithoek (€ 0,3 miljoen positieve boekwaarde) en de restkavels woningbouw (€ 0,2 miljoen positieve boekwaarde). Door de economische ontwikkelingen zien we dat het risico ten aanzien van uitgifte van kavels inzake woningbouw beperkter is geworden.

Bedrijventerreinen: Risico's zijn afgenomen

Industrieterreinen (€ 8,4 miljoen)

Het grootste deel van de boekwaarde komt voor rekening van bouwgrondexploitatie Oosterweilanden ad € 5,3 miljoen. Overige exploitaties zijn Almeloseweg Oost (€ 2,1 miljoen positieve boekwaarde), Garstelanden Oost (€ 0,7 miljoen positieve boekwaarde), en restkavels bedrijventerreinen (€ 0,4 miljoen positieve boekwaarde). De boekwaarde is gestegen in 2019 en is relatief hoog.

Wij hebben de gehanteerde uitgangspunten, parameters en waardering ten aanzien van de grondexploitaties (woningbouw en industrieterreinen) kritisch geëvalueerd en wij vinden deze aanvaardbaar.

Betrouwbaarheid verkoopprognoses

Een belangrijk aandachtspunt voor onze controle 2019 betrof de betrouwbaarheid van prognoses die zijn gehanteerd voor inschattingen in de grondexploitaties. Wij hebben namelijk geconstateerd dat de realisatie voor 2018 en 2019 significant is achtergebleven op inschattingen die daar vooraf voor gemaakt zijn.

Een belangrijk aanknopingspunt om na te gaan of prognoses voor 2020 dit jaar betrouwbaar zijn ingeschat betreft de bestuursrapportage en onderbouwende stukken van (concept)verkoopovereenkomsten en afgegeven opties. Het blijkt dat de realisatie van verkopen voor 2020 voor het overgrote deel al in de eerste helft van 2020 is gerealiseerd. Dat maakt dat de onzekerheid voor de prognose voor de tweede helft van het jaar aanvaardbaar laag is.

Het blijft van groot belang om gemaakte inschattingen voor de grondexploitaties goed te onderbouwen en intern kritisch te laten toetsen.

Stikstofproblematiek

Stikstof

Door de gemeente is middels een position paper inzichtelijk gemaakt wat het effect van de stikstofproblematiek naar verwachting is op haar grondexploitaties.

Bestaande projecten

Het verlenen van vergunningen op de lopende projecten vind nog steeds plaats. Voor nu bestaat dan ook geen reden om de handelwijze voor lopende projecten niet voort te zetten. Tot op heden heeft de stikstofcrisis enige vertraging opgeleverd voor de geplande grondverkoop. Echter door het niet inrekenen van prijsstijgingen voor de eerste 3 jaar in de prognoses, heeft het uitstel van transacties naar 2020 voorlopig nog geen negatieve financiële effecten veroorzaakt. Wel zijn voor een aantal projecten werkzaamheden voor woon- en bouwrijp duurder uitgevallen doordat anders gewerkt moest worden.

Nieuwe projecten

Bij eventuele nieuwe projecten kan de gemeente niet terugvallen op het oude stelsel om vergunningen te verstrekken, omdat het bestemmingsplan hiervoor nog gewijzigd moet worden. Voor nieuwe projecten c.q. op te starten grondexploitaties zal de gemeente in een vroegtijdig stadium de stikstofdepositie als gevolg deze projecten in beeld moeten brengen om zo zicht te krijgen op de haalbaarheid en eventuele noodzakelijke aanpassingen voor deze projecten. Daarbij dient gekeken te worden naar mogelijkheden van salderen van stikstofuitstoot. Voor de jaarrekening 2019 is dit nog niet nodig geweest omdat hiervoor vastgestelde bestemmingsplannen gelden. De gemeente verwacht op dit moment dat aanvullende maatregelen mogelijk, maar ook nodig zijn om deze grondexploitaties te ontwikkelen. Op dit moment zijn extra kosten ingerekend voor deze aanvullende onderzoeken in de onderzoeksfase.

BBV wordt nageleefd

WNT-verantwoording
voldoet aan de
vereisten

Geen bevindingen
SiSa-bijlage

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat gemeente Twenterand de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2019 niet meer bedragen dan € 194.000 per jaar. Wij zijn als externe accountant belast met de controle op de naleving van de WNT door gemeente Twenterand.

Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan zijn wij als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht als u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2019 van de gemeente Twenterand niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2019 van de gemeente Twenterand voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2019. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Lastenoverschrijdingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid

In totaal heeft uw gemeente circa € 94,1 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover circa € 93,4 miljoen aan werkelijke lasten in 2019. Dit is in totaal een onderschrijding van 0,7 miljoen (0,7%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 88,2 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 88,8 miljoen aan werkelijke baten in 2019. In totaal gaat het om een hogere realisatie van baten van € 0,6 miljoen (0,7%).

Naast het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten kent een gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. In 2019 is per saldo circa € 3,2 miljoen op de reserves gemuteerd zodat het gerealiseerde resultaat € 1,4 miljoen negatief bedraagt.

De gemeenteraad autoriseert de begroting en stelt de kaders voor het college vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid binnen de gestelde begroting. Begrotingsafwijkingen dienen tijdig gesignaleerd en gerapporteerd te worden aan de gemeenteraad. Bij begrotingsoverschrijdingen die niet gedurende het jaar zijn voorgelegd aan de gemeenteraad is formeel sprake van een onrechtmatigheid. Echter hoeven deze overschrijdingen niet altijd te worden meegewogen in het accountantsoordeel bijvoorbeeld als de overschrijding geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerd opbrengsten of overschrijdingen bij open-einde-regelingen.

Controle begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2019, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de raad nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Belangrijk hierbij is dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma.

In de toelichting op de programmarekening is per programma de begrotingsrechtmatigheid toegelicht. Voor vier programma's is sprake van een begrotingsoverschrijding, waarbij dit voor drie begrotingsoverschrijdingen wordt gecompenseerd door aanvullende inkomsten. De andere overschrijding binnen het programma 'sterke sociale samenleving' past binnen het bestaande beleid.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid hebben wij tevens de lastenoverschrijdingen op investeringskredieten beoordeeld om vast te stellen of de gerealiseerde uitgaven binnen de door de gemeenteraad geautoriseerde begroting zijn gebleven. Uit deze analyse blijkt dat op enkele investeringskredieten sprake is van een overschrijding van de door de gemeenteraad vastgestelde investeringskredieten. Ook deze overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid.

Bij het vaststellen van de jaarstukken door de gemeenteraad worden deze overschrijdingen alsnog door de gemeenteraad geautoriseerd.

Naleving Europese aanbestedingsregels

In het kader van de rechtmatigheidscontrole hebben wij de juiste toepassing de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde inkoopanalyse (met behulp van de in januari 2019 gepubliceerde SDO-notitie “Uitvoering van de controle op aanbestedingsrechtmatigheid bij de jaarrekeningcontrole van decentrale overheden”). In de dagelijkse praktijk van gemeenten is een verandering en verzakelijking van de markt zichtbaar, waardoor bijvoorbeeld subsidies steeds vaker het karakter krijgen van inkoop. Denk bijvoorbeeld aan het sociaal domein. Mede door een professionalisering van gemeenten en de inkoopfunctie, ontstaan vaker vragen en bevindingen ten aanzien van de rechtmatige besteding van publieke middelen middels subsidies.

Het overleg in het SDO heeft onder meer geleid tot het maken van een ‘goodpractice’ voor de uitvoering van de controle op aanbestedingsrechtmatigheid bij de jaarrekeningcontrole van gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen. Deze good practice is in samenwerking met alle accountantskantoren tot stand gekomen (met behulp van aanbestedingsjuristen) en omvat naast controletechnische informatie ook de belangrijkste aandachtsgebieden als gevolg van de complexe aanbestedingswetgeving. De notitie heeft geleid tot een aanscherping en verdere verduidelijking van de controle van Europese aanbesteding.

De geconstateerde onrechtmatigheid bedraagt € 703.000 en bestaat uit:

- Onrechtmatigheid ICT - € 301.000
- Onrechtmatigheid inhuur derden - € 243.000
- Onrechtmatigheden overige dienstverlening - € 159.000

Uit de controle bij gemeente Twenterand blijken uitgaven aan twee leveranciers welke onrechtmatig zijn. De drempel voor ICT-dienstverlening bij deze leveranciers is hoger dan de drempel voor Europees aanbesteden. Intern zijn werkzaamheden “gesplitst” voor de beoordeling van aanbestedingsrechtmatigheid. Dit kunnen wij volgen, maar vragen wel aandacht van interne documentatie vooraf conform de SDO-notitie. Na splitsing blijven enkele individuele diensten/modules groter dan de drempel voor Europese aanbesteding.

Uit de controle van inhuur derden blijken uitgaven aan drie leveranciers welke onrechtmatigheid zijn. De drempel voor inhuur bij deze leveranciers is hoger dan de drempel voor Europees aanbesteden.

Uit de controle van overige dienstverlening blijken uitgaven aan twee leveranciers welke onrechtmatig zijn. Dit heeft betrekking op de salarisverwerking en zaakgericht werken.

Uit de controle bij de gemeente Twenterand op basis van de benoemde normen blijkt dat de andere contracten rechtmatig zijn aanbesteed.

Onrechtmatigheden op
het gebied van ICT,
Inhuur derden en
Overige dienstverlening

4.7 Significante schattingsposten

Schatting zijn in het algemeen neutraal van aard

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening is dat het college schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het college. Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van deze schattingen beoordeeld. In het hierna opgenomen overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt grafisch weergegeven op welke wijze wij de door het college gebruikte mate van prudentie inschalen.

POST IN DE JAARREKENING	BEDRAG (x € 1.000)	BEOORDELING HUIDIG BOEKJAAR	TOELICHTING SCHATTING
Voorzieningen	14.921		Voor de voorziening pensioen wethouders wordt jaarlijks een actuariële berekening gemaakt. Voor de voorzieningen rondom riolering wordt aansluiting gemaakt met het GRP, voor de onderhoudsvoorzieningen wordt aansluiting gemaakt met onderliggende onderhoudsplannen.
Waardering materiële vaste activa	60.600		De afschrijvingen worden bepaald op basis van nota vaste activabeleid. Gangbare afschrijvingstermijn zijn: gebouwen 40 jaar, riolering 60 jaar, voertuigen en materieel 7 jaar.
Waardering grondexploitaties	12.700		Wij hebben geconstateerd dat de parameters binnen de grondexploitaties conservatief zijn. Zowel de opbrengstenstijging als de kostenstijging zijn behoudend van aard en liggen beneden de gangbare normen.

conservatief neutraal optimistisch

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa

Zonnepark

Vanaf september 2019 is het Zonnepark Oosterweilanden operationeel. Dit is iets later dan gepland en daardoor kon geen gebruik gemaakt worden van de zonnige maanden juli en augustus. Wij hebben als onderdeel van onze controlewerkzaamheden beoordeeld of sprake is van een duurzame waardevermindering voor de lening van € 7.100.000 welke de gemeente heeft verstrekt aan Zonnepark B.V. Op basis van de geactualiseerde begroting en de eerste resultaten van de zonopbrengsten zijn hiervoor geen indicaties. We hebben daarnaast vastgesteld dat de informatie over het Zonnepark juist en volledig is toegelicht in de bijlage verbonden partijen.

Activiteitencentrum

De gemeente Twenterand heeft ultimo 2019 een vordering van € 4.290.000 op stichting activiteitencentrum Vroomshoop. Wij hebben als onderdeel van onze controlewerkzaamheden beoordeeld of sprake is van een duurzame waardevermindering. De lening betreft een verstrekte hypothecaire lening. De stichting maakt reeds meerdere opeenvolgende jaren verlies en heeft een negatief eigen vermogen van € 134.190 ultimo 2019. Om de liquiditeitspositie van de stichting te waarborgen heeft de gemeente Twenterand over zowel 2018 als 2019 een subsidie van € 100.000 verstrekt. De accountant van stichting heeft in 2017 en 2018 haar kanttekening geplaatst bij de financiële positie van het activiteitencentrum. In 2019 heeft de accountant vanwege de moeilijke financiële positie en vooruitzichten overwogen om een afkeurend oordeel af te geven voor de jaarrekening, maar heeft dit aanleiding van een extra bijdrage van de gemeente gewijzigd in een oordeelsonthouding.

Naar aanleiding van de voorgenomen afkeurende verklaring van de accountant van Het Punt heeft het college een garantie van € 100.000 afgegeven. Er ligt op dit moment nog geen duurzaam toekomstplan voor het activiteitencentrum. Ons is niet duidelijk hoe de lening terugbetaald moet gaan worden en het was niet mogelijk om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen omtrent de inbaarheid van deze lening. We begrijpen dat dit de aandacht heeft van het college. Rekening houdend met de financiële positie van het activiteitencentrum en de onzekerheden over terugbetaalcapaciteit van het activiteitencentrum hebben wij de inbaarheid en daarmee waardering van de lening van € 4,3 miljoen als onzekerheid aangemerkt. We verzoeken om voor 2020 in meerjarig perspectief uit te werken hoe de lening terugbetaald moet worden en hoe zich dit verhoudt tot de jaarlijkse subsidie die gemeente verstrekt.

► Analyse kredieten

Uit de analyse van de overschrijdingen van de materiële vaste activa is een overschrijding met betrekking tot fietssnelweg F35 geconstateerd. De gemeente Twenterand ontvangt van de Provincie een subsidie om de fietssnelweg F35 te realiseren, hiermee wordt een deel van de overschrijding ondervangen. Over het restant is de gemeente nog in overleg met de subsidieverstrekker. Deze overschrijding is gerapporteerd in de jaarrekening met verwijzing naar de nog te ontvangen subsidie. De toezeggingen over deze aanvullende subsidie zijn onzeker omdat deze mondeling zijn gedaan. Ook als de mondeling toegezegde subsidie wordt ontvangen, is nog steeds sprake van een overschrijding. Aangezien alle verantwoorde uitgaven betrekking hebben op het project waarvoor een krediet is ingesteld is dit niet aangemerkt ons een onrechtmatigheid die meeweegt in ons oordeel.

Waardering lening
activiteitencentrum
Vroomshoop

Investerings
fietssnelweg en
overschrijding van het
krediet

Bijlagen

- A Onze controle
- B Bevindingen SiSa-bijlage

A. Onze controle

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Twenterand, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld zijn in overeenstemming met het BBV. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 10 september 2019 met kenmerk 'EJJ/MGB/DC/1035139/001'.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 967.000 . Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij bevestigen dat we geen giften hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de organisatie of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 10 september 2019. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering, waarbij zo mogelijk gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. Daarnaast worden bedrijfsrisico's beoordeeld die voortvloeien uit de strategie en operaties van gemeente Twenterand. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze risico's betreffen:

- ▶ Het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels.
- ▶ De gevolgen van ongeautoriseerde handelingen in de IT-systemen.
- ▶ Lasten in het sociale domein, gericht op prestatielevering Jeugdzorg.
- ▶ Het risico van management override (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers).

Strekking van de controleverklaring

De jaarrekening 2019 van gemeente Twenterand voldoet niet volledig aan de daaraan te stellen eisen. De onzekerheden voor getrouwheid zijn groter dan de tolerantie van 3%, maar wel kleiner dan 10%. De fouten en onzekerheden op het gebied van rechtmatigheid zijn groter dan de tolerantie van 1% resp. 3%, maar wel kleiner dan 3%, resp. 10%. Wij hebben daarom een controleverklaring met beperking afgegeven, inclusief toelichtende paragraaf inzake corona, gedateerd op 8 juli 2020, afgegeven bij deze jaarrekening. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle van de jaarrekening 2019 zijn afdoende behandeld en onze controle nagenoeg is afgerond.

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van gemeente Twenterand zijn gebaseerd op de veronderstelling dat gemeente Twenterand als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van Burgemeester en Wethouders. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van Burgemeester en Wethouders ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. De impact van het coronavirus heeft geen impact op de continuïteit van de gemeente Twenterand. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De grondslagen van de jaarrekening 2019 zijn aanvaardbaar

De jaarstukken 2019 van uw gemeente bestaan uit:

- ▶ Het jaarverslag 2019 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- ▶ De jaarrekening 2019 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2019. In 2019 zijn geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Fraude en non-compliance

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met de ambtelijke organisatie, het college van Burgemeester en Wethouders en de Auditcommissie. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd.

Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, hebben we gekeken naar de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter 2019. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De interim-controle heeft meerdere bevindingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor een verdere uiteenzetting daarvan verwijzen wij naar deze managementletter.

B. Bevindingen SiSa-bijlagen

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Twenterand heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst.

STREKKING CONTROLEVERKLARING RECHTMATIGHEID	Verklaring met beperking
Strekking controleverklaring getrouwheid	Verklaring met beperking

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2019 in het kader van SiSa worden verantwoord. Wij doen dit middels een tabel, die ook moet worden opgenomen als geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Per regeling wordt aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Deze tabel is hierna weergegeven.

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2019			
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2019			
H4	Specifieke uitkering Sport			

bdo.nl